

Ćaleta, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Šibenik / Veleučilište u Šibeniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:143:488729>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[VUS REPOSITORY - Repozitorij završnih radova
Veleučilišta u Šibeniku](#)

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
ODJEL UPRAVNI STUDIJ
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ

Iva Čaleta

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Završni rad

Šibenik, 2021.

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
ODJEL UPRAVNI STUDIJ
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Završni rad

Kolegij: Ustavno pravo

Mentor: mr.sc. Krešimir Nimac, pred.

Studentica: Iva Čaleta

Matični broj studenta: 165181851

Šibenik, lipanj 2021.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

IVA ČALETA

Adresa, ivacaleta1705@gmail.com

Sažetak rada

Ustavni sud Republike Hrvatske određen je prvenstveno Ustavom Republike Hrvatske i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Uvodni dio rada opisuje Ustavni sud Republike Hrvatske te Ustav i druge srodne zakone. Drugi dio rada temelji se na političkom utjecaju Ustavnog suda te razlici između europskog i američkog modela nadzora ustavnosti i zakonitosti. U trećem dijelu spominje se razvoj hrvatskog sudovanja kroz povijest. Četvrti dio rada govori nešto više o Ustavnom sudu odnosno o njegovim pravnim aktima, djelokrugu, nadležnosti te o ostalim nadležnostima koje Ustavni sud obavlja. Peti i šesti dio rada obuhvaćaju cjeline koje prikazuju kako se pokreće postupak pred Ustavnim sudom, kako Ustavni sud postupuje i poništava propise te spominje se ustavna tužba.

Rad je pohranjen u: Knjižnici Veleučilišta u Šibeniku

Ključne riječi: Ustavni sud, nadležnosti i djelokrug, suci, ustavna tužba...

Mentor: mr.sc. Krešimir Nimac, pred.

Rad je prihvaćen za obranu:

BASIC DOCUMENTATION CARD

Polytechnic of Šibenik
Department of Administration
Professional Undergraduate Studies of Administration

Final paper

THE CONSTITUTIONAL COURT OF THE REPUBLIC OF CROATIA

IVA ČALETA

Address, ivacaleta1705@gmail.com

Abstract

The Constitutional Court of The Republic of Croatia is determined primarily by the Constitution of the Republic of Croatia and the Constitutional Act on the Constitutional Court of the Republic of Croatia. The introductory part of the paper describes in general the Constitutional Court of the Republic of Croatia and Constitution and other related laws. The second part of the paper mentions the development of the Croatian judiciary through history. The third part of the paper speaks a bit more about the Constitutional Court, its legal acts, scope, competencies and other competencies that the Constitutional Court performs. The fourth and fifth part of the paper include sections that show how the proceedings before the Constitutional Court are initiated, how the Constitutional Court acts and annuls regulations, and the Constitutional Complaint is mentioned. The last part of the paper is based on the political influence of the Constitutional Court and the difference between the European and American models of monitoring constitutionality and legality.

Paper deposited in: Library of Polytechnic in Šibenik

Keywords: Constitutional Court, jurisdiction and scope, judges, constitutional complaint

Supervisor: mr.sc. Krešimir Nimac, pred.

Paper accepted:

Sadržaj

1. UVOD	1
2. NASTANAK I RAZLIKA AMERIČKOG I EUROPSKOG MODELA NADZORA USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI	3
2. 1. Nastanak američkog sustava.....	3
2. 2. Nastanak europskog sustava.....	5
2. 3. Razlika između europskog i američkog sustava	6
3. RAZVOJ HRVATSKOG USTAVNOG SUDOVANJA KROZ POVIJEST	8
3. 1. Temeljne Ustavne nadležnosti na području Republike Hrvatske od 1963. – 1990.	8
3. 2. Ustavno sudovanje u Republici Hrvatskoj nakon 1990. godine	10
3. 3. Promjene Ustava u Republici Hrvatskoj	12
4. USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE	13
4. 1. Temeljni pravni akti i akti Ustavnog suda (odluka i rješenje)	14
4. 2. Suci Ustavnog suda Republike Hrvatske (izbor, mandat, imunitet).....	16
4. 3. Djelokrug i nadležnosti Ustavnog suda.....	20
4. 4. Ostale nadležnosti Ustavnog suda određene Ustavom	21
5. POKRETANJE POSTUPKA PRED USTAVNIM SUDOM	22
5. 1. Ocjena ustavnosti zakona.....	23
5. 2. Postupanje Ustavnog suda	25
5. 3. Poništavanje i ukidanje propisa	26
6. USTAVNA TUŽBA	28
6. 1. Pokretanje postupka po ustavnoj tužbi	29
6. 2. Ovlasti Ustavnog suda Republike Hrvatske u postupku ustavne tužbe	29
6. 3. Najčešće povrede ustavnih prava	30
6. 4. Razumni rok.....	31
6. 5. Primjer ustavne tužbe i statistički podaci o aktivnosti Ustavnog suda.....	33
6. 6. Pitanje abortusa– primjer ustavne tužbe	36
6. 7. Razlozi za odbacivanjem ustavne tužbe.....	39
7. POLITIČKI UTJECAJ USTAVNOG SUDA	41
8. ZAKLJUČAK	42
LITERATURA	44

1. UVOD

Ustavni sud je neovisno tijelo državne vlasti jer ne spada ni pod izvršnu, zakonodavnu ili sudsku vlast, već se prema nekima smatra četvrtom vlašću koja je prema svojoj snazi iznad ostale tri. Prema Ustavu Republike Hrvatske, glavna zadaća Ustavnog suda je nadzor nad ustavnošću zakona. U Republici Hrvatskoj zakoni moraju biti u suglasnosti s Ustavom, a ostali propisi i s Ustavom i sa zakonom. Svatko je dužan držati se Ustava i prava te poštivati pravni poredak Republike Hrvatske.¹

Ustavni sud je neovisan o svim tijelima državne vlasti te samostalno raspoređuje sredstva utvrđena u državnom proračunu u skladu sa svojim godišnjim proračunom i zakonom radi funkcioniranja djelatnosti Ustavnog suda. Unutarnje ustrojstvo Ustavnog suda uređuje se Poslovníkom Ustavnog suda Republike Hrvatske. O primjeni Poslovníka brine se predsjednik Ustavnog suda, a tumačenje Poslovníka daje Ustavni sud.²

Ustavni sud Republike Hrvatske čini trinaest sudaca koje bira Hrvatski sabor dvotrećinskom većinom glasova ukupnog broja zastupnika iz reda istaknutih pravnika, osobito sudaca, državnih odvjetnika, odvjetnika i sveučilišnih profesora pravnih znanosti, na način i u postupku propisanim Ustavnim zakonom. Mandat suca Ustavnog suda traje osam godina, a produžuje se do stupanja na dužnost novog suca u slučaju da do njegova isteka novi sudac nije izabran ili nije stupio na dužnost, a iznimno najdulje do šest mjeseci.³

¹ Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14, članak 5.

² Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 2.

³ Ibid., NN 76/10., članak 25.

<https://www.google.com/search?q=ustavni+zakon+o+ustavnom+sudu&sxsrf=ALeKk02ZlnYUxoXErjQrYHp8eAvo3PQmGQ%3A1621501274076&ei=Wj> od 2. 5. 2021.

Ustavni sud Republike Hrvatske je institucija koja je uspostavljena Ustavom Republike Hrvatske, pravnim aktom najviše pravne snage u Republici Hrvatskoj, ali i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

Ustav Republike Hrvatske je najviši pravni akt u Republici Hrvatskoj, te on sadrži najveći dio ustavnopravnih normi. Donio ga je Hrvatski sabor 22. 12. 1990. godine nakon što je Republika Hrvatska izašla iz sastava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Ustav se sastoji od 152 članka i 10 dijelova te spada u kraće ustave. U ustavima se u gotovo svim suvremenim državama nalazi pretežit broj normi koje sadržajno određuju ustavno pravo kao granu prava.

Pojam ustava se najčešće određuje na dva načina, a to su:

- ustav u materijalnom smislu,
- ustav u formalnom smislu.

Ustav u materijalnom smislu obuhvaća sve pravne izvore ustavnog prava u određenoj državi, bez obzira na to je li riječ o ustavu kao zasebnom pisanom općem pravnom aktu, organskom zakonu, zakonu, podzakonskom općem aktu ili ustavnom običaju. Tako određen pojam ustava u materijalnom smislu jednak je pojmu pravnih izvora ustavnog prava kako je taj pojam naprijed određen.⁴

Ustav je u formalnom smislu pisani opći pravni akt koji nosi naziv ustav, a koji u pravilu obuhvaća pretežit broj normi ustavnog prava određene države. Riječ je o jednom jedinstvenom pravnom aktu u kojem su skupljene sve temeljne, ali i najveći broj drugih pravnih normi koje uređuju ustavnu materiju. Zbog toga se ustav u formalnom smislu često naziva i kodificiranim ustavom. S obzirom na obilježja normi koje obuhvaća, ustav u formalnom smislu nije samo pisani opći akt već je i svojevrsni politički akt ili dokument.⁵

⁴ Smerdel B., Sokol S., Ustavno pravo, Zagreb, srpanj, 2009., str. 22.

⁵ Ibid., str. 23.

2. NASTANAK I RAZLIKA AMERIČKOG I EUROPSKOG MODELA NADZORA USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI

Nadzor ustavnosti i zakonitosti drugih akata državnih tijela je jedna od najvažnijih funkcija u modernoj demokratskoj državi, a danas gotovo sve demokratske države, uz neke iznimke, poznaju taj model nadzora. Dva najosnovnija načina na koja nadzor može biti organiziran su američki i europski nadzor odnosno sustav, a između ta dva sustava postoje mnoge razlike.

2. 1. Nastanak američkog sustava

Američki sustav je nastao prije europskog sustava, a za njega se još može reći da je nastao kao logična posljedica stoljećima dugog promišljanja. Za vrijeme engleske vladavine cilj je bio poništiti zakone (u slučaju da bi se suprotstavili engleskima) koje su u to vrijeme donosile kolonije. Za američki sustav je utvrđeno da je nastao 1803. godine kada je (tadašnji predsjednik Vrhovnog suda SAD-a) John Marshall izložio svoje mišljenje u slučaju Marbury - Madison. 1801. predsjednik John Adams, jedan dan prije nego što je na njegovo mjesto trebao stupiti novoizabrani predsjednik Thomas Jefferson, imenovao je nekoliko sudaca među kojima je bio i izvjesni William Marbury. Senat je ta imenovanja prihvatio, a James Madison je, kao Jeffersonov državni tajnik, nakon stupanja na snagu odbio izvršiti dostavu nekih od njih, uključujući i Marburyjevu. W. Marbury se nezadovoljan takvom odlukom obratio Vrhovnom sudu da izda obvezatan nalog kojim bi Madison bio obvezan dostaviti mu odluku o imenovanju. Međutim predsjednik Vrhovnog suda Marshall zaključio je da ukoliko bi udovoljio Marburyjevu zahtjevu, Jeffersonova administracija bi takav nalog jednostavno ignorirala, što bi umanjilo autoritet sudova, a ukoliko bi zahtjev odbio, tada bi ispalo da su suci tako reagirali zbog straha.⁶

⁶[file:///C:/Downloads/Razlike_između_americkog_i_europskog_modela_nadzora_ustavnosti_i_zakonitosti%20\(2\).pdf](file:///C:/Downloads/Razlike_između_americkog_i_europskog_modela_nadzora_ustavnosti_i_zakonitosti%20(2).pdf) od 2. 5. 2021.

Odluku Vrhovnog suda Marshall je utemeljio na nekoliko pretpostavki. Prva je da je naročito nadležnost i dužnost sudbenog ogranka da kaže što je zakon pa ako su dva zakona međusobno suprotna, sudovi bi morali odlučiti o djelovanju oba. Druga pretpostavka je bila ta da su američki ustavotvorci osmislili pisani ustav kao „fundamentalni i vrhovni zakon nacije“ te stoga teorija svake takve vlade mora biti (koja je protivna ustavu) zapravo ništavna.

Na temelju navedenog Marshall će zaključiti: „pa ako je zakon protivan ustavu, ako se i zakon i ustav odnose na određeni slučaj, tako da sud mora odlučiti taj slučaj sukladno zakonu, ne obazirući se na ustav, ili sukladno ustavu, ne obazirujući se na zakon, sud mora odlučiti koje od tih sukobljenih pravila odlučuje u tom slučaju. To je sama bit sudbene dužnosti. Ako će dakle sudovi poštivati ustav, a ustav je iznad bilo kojeg običnog akta zakonodavnog tijela, ustav, a ne takav običan akt, mora odlučiti slučaj na koji se oba odnose.“⁷

Smatra se da je odlukom u slučaju Marbury otvoren put sudbenom nadzoru ustavnosti akata Kongresa, predsjednika i drugih državnih tijela, iako Vrhovni sud nakon slučaja Marbury sve do 1857. godine nije nijedan zakon Kongresa proglasio neustavnim, ali je zato proglasio neustavnim niz zakona državnih zakonodavnih tijela.

⁷ Marbury v. Madison U.S. 137, 177-178 (1803), op. cit. (bilj. 5).

<https://www.google.com/search?q=tazlika+izmeu+europskog+i+ameri%C4%8Dkog+modela+ustavnost&oq=tazlika+izmeu+europskog> od 2. 5. 2021.

2. 2. Nastanak europskog sustava

Prvi pravi europski ustavni sud osnovan je 1920. godine u Austriji. Njegov idejni tvorac bio je istaknuti austrijski pravnik Hans Kelsen, po kojemu se europski model ustavnog sudovanja naziva još i kelsenovski, premda su se još u 19. stoljeću za uspostavu Ustavnog suda zalagali Georg Jellinek i Adolf Merkl.⁸

Promatrajući karakteristike austrijskog Federalnog ustava iz 1920. godine (kojega je pisao upravo Kelsen) može se reći da je osnivanje Ustavnog suda bio uistinu revolucionaran potez. Naime, tim je Ustavom utvrđen prilično radikalni parlamentarni sustav.

Federalnu vladu birao je donji dom parlamenta, a predsjednika države oba doma. Cjelokupni izvršni aparat bio je strogo odgovoran zakonodavnom. Takav sustav bio je još upotpunjen strogim načelom legaliteta prema kojemu je cjelokupna državna uprava, uključujući i vladu, bila dužna postupati isključivo prema zakonima koje je donio parlament.⁹

Vrlo važan korak u daljnjem razvoju „austrijskog“, a kasnije prozvanog „europski model“ nadzora ustavnosti, uslijedio je 1929. kada je ustavnim amandmanom austrijskom Vrhovnom sudu i Upravnom sudu dodijeljeno pravo na pokretanje postupka nadzora. Tim je amandmanom teoretski bilo omogućeno da u svakom sudskom postupku pitanje ustavnosti dođe pred Ustavni sud, uz uvjet da su prethodno sva ostala pravna sredstva bila iskorištena i da je sud koji inicira postupak uvjeren u neustavnost propisa koji treba primijeniti.¹⁰

⁸ Smerdel B., Sokol S., op. cit. (bilj. 11.), str. 177.

[file:///C:/Downloads/Razlike između americkog i europskog modela nadzora ustavnosti i zakonitosti%20\(4\).pdf](file:///C:/Downloads/Razlike%20između%20americkog%20i%20europskog%20modela%20nadzora%20ustavnosti%20i%20zakonitosti.pdf) od 2. 5. 2021.

⁹ Oehlinger T., The Genesis of the Austrian Model of Constitutional Review of Legislation, Ratio Juris, 02/2003, 16., str. 208.

¹⁰ Ibid, str. 214. i 215.

2. 3. Razlika između europskog i američkog sustava

Kada se promatraju karakteristike jednog i drugog sustava, možda bi se naoko dalo zaključiti da se radi o dvjema potpuno drugačijim stvarima, tj. da se radi o stvarima koje se uopće ne mogu uspoređivati.¹¹

Međutim, iako je razlika mnogo i one su u mnogim slučajevima fundamentalne, ipak je zajednički cilj taj da se neustavni propisi stave izvan snage, odnosno da se ne primijene u određenom slučaju.

Razlike:

1. Iznad svega oba sustava štite fundamentalna prava protiv zadiranja od strane vlasti, pogotovo zakonodavne pa stoga iako su sredstva različita, ciljevi i rezultati su slični.
2. Oba sustava nastoje održati ravnotežu između države i tijela od kojih je ona sastavljena, tj. u federalnom sustavu ustavni nadzor, bez obzira provodi li ga američki Vrhovni sud ili njemački Savezni Ustavni sud, ima sličnu ulogu u održavanju ravnoteže između federalne i vlada država članica.
3. Sudovi u oba sustava obavljaju istu funkciju kada štite ustavom određenu diobu vlasti (između pojedinih državnih tijela).
4. U funkciji ustavnog nadzora sudovi u oba sustava mogu odlučivati o izbornim sporovima.¹²

¹¹ Prvu komparativnu studiju američkog i tada „austrijskog“ modela nadzora ustavnosti vidi u: H. Kelsen, Judicial Review of Legislation. A comparative study of the Austrian and the American Constitution, Journal of Politics, 02/1942, 4, str. 183.-200.
[file:///C:/Downloads/Razlike_između_americkog_i_europskog_modela_nadzora_ustavnosti_i_zakonitosti%20\(2\).pd](file:///C:/Downloads/Razlike_između_americkog_i_europskog_modela_nadzora_ustavnosti_i_zakonitosti%20(2).pd) od 4. 5. 2021.

¹² L. Favoreau, Constitutional Review in Europe, u: L. Henkin, A. Rosenthal (ed), Constitutionalism and Rights: The Influence of the United States Constitution Abroad, New York, 1990., str. 41.-42.

Razlike između dva sustava vidljive su i prema tome:

- tko vrši funkciju nadzora ustavnosti,
- tko ima pravo na pokretanje postupka nadzora ustavnosti,
- dolazi li do nadzora prije ili nakon stupanja na snagu propisa o čijoj se ustavnosti odlučuje,
- djeluje li odluka erga omnes ili samo inter partes,
- kako se biraju suci koji obavljaju tu funkciju,
- moraju li se odluke donijeti jednoglasno ili se dopušta izražavanje suprotnih mišljenja,
- te odlučuje li se u javnim ili zatvorenim sjednicama.

3. RAZVOJ HRVATSKOG USTAVNOG SUDOVANJA KROZ POVIJEST

Ustavno sudovanje na području Republike Hrvatske uvedeno je 1963. godine. Ustavni sud počeo je djelovati 1964. godine.

Ustavno sudovanje u Republici Hrvatskoj dijeli se na dva povijesna razdoblja, a to su:

- ustavno sudovanje u bivšoj Socijalističkoj Republici Hrvatskoj od 1963. do 1990. - razdoblje u kojem je Hrvatska bila jedna od šest federalnih jedinica (republika) u sastavu bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.
- ustavno sudovanje u Republici Hrvatskoj od 1990. do danas - razdoblje nakon stjecanja neovisnosti i samostalnosti Republike Hrvatske.

3. 1. Temeljne Ustavne nadležnosti na području Republike Hrvatske od 1963. – 1990.

Savezni Ustav bivše SFRJ i ustavi bivših socijalističkih republika u njezinu sastavu, uključujući Ustav SR Hrvatske, doneseni 1963. godine, označili su u tadašnjem ustavnopravnom poretku prekretnicu, jer su prihvatili ustavno sudovanje i ustanovili posebne ustavne sudove.

Temeljne ustavne nadležnosti Ustavnog suda SR Hrvatske od 1963. do 1974. bile su sljedeće:

- odlučivao je o suglasnosti Republičkih Zakona s Ustavom SR Hrvatske,
- odlučivao je o suglasnosti svih ostalih propisa, statuta i drugih općih akata organa i organizacija s Ustavom SR Hrvatske, republičkim zakonima i drugim republičkim propisima,
- rješavao je sukobe nadležnosti između sudova i drugih državnih organa na teritoriju Republike,
- rješavao je sporove o pravima i dužnostima između društveno-političkih zajednica ako za rješavanje takvih sporova nije bila predviđena nadležnost redovnog suda,

- odlučivao je o zaštiti prava samoupravljanja i drugih osnovnih prava i sloboda utvrđenih ustavom kad su ta prava i slobode bili povrijeđeni pojedinačnim aktom ili radnjom organa Republike ili općine, a zakonom nije bila osigurana druga sudska zaštita,
- pratio je pojave od interesa za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti i na osnovi toga davao Saboru mišljenja i prijedloge za donošenje zakona i za poduzimanje drugih mjera radi osiguranja ustavnosti i zakonitosti te zaštite prava samoupravljanja i drugih prava i sloboda građana i organizacija,
- obavljao je druge poslove koji su mu stavljeni u nadležnost republičkim ustavom ili zakonom.¹³

Temeljne ustavne nadležnosti Ustavnog suda SR Hrvatske od 1974. do 1990. bile su sljedeće:

- odlučivao je o suglasnosti republičkih zakona s republičkim ustavom, uključujući zakone koji su prestali važiti, ako od tog prestanka do pokretanja postupka nije prošlo više od godine dana,
- odlučivao je o suglasnosti drugih propisa i općih akata republičkih organa s republičkim ustavom i republičkim zakonima, uključujući one koji su prestali važiti, ako od tog prestanka do pokretanja postupka nije prošlo više od godine dana,
- odlučivao je o tome jesu li propisi i drugi opći akti organa društveno-političkih zajednica i drugi samoupravni opći akti u suglasnosti s republičkim ustavom odnosno jesu li u suprotnosti s republičkim zakonom te sa saveznim zakonom za čije su izvršavanje bili odgovorni organi u Republici,
- rješavao je sporove o pravima i dužnostima između društveno-političkih zajednica ako za rješavanje takvih sporova nije bila predviđena nadležnost drugog suda,
- rješavao je sukobe nadležnosti između sudova i drugih državnih organa na teritoriju Republike,
- odlučivao je o zaštiti prava samoupravljanja i drugih sloboda i prava utvrđenih ustavom kad su te slobode i prava bili povrijeđeni pojedinačnim aktom ili radnjom republičkog organa, organa društveno-političke zajednice, organa organizacije udruženog rada odnosno druge samoupravne organizacije i zajednice, a zakonom nije bila osigurana druga sudska zaštita, ili kad je to zakonom bilo određeno,

¹³ <https://www.usud.hr/hr/povijest-razvitak-hrvatskog-ustavnog-sudovanja> od 4. 5. 2021.

- pratio je pojave od interesa za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti, obavještavao je Sabor o stanju i problemima ostvarivanja ustavnosti i zakonitosti te davao Saboru mišljenja i prijedloge za donošenje i izmjenu zakona i za poduzimanje drugih mjera radi osiguravanja ustavnosti i zakonitosti te zaštite prava samoupravljanja i drugih sloboda i prava građana, samoupravnih organizacija i zajednica,
- obavještavao je Sabor o tome da nadležni organ nije donio propis za izvršenje odredaba Ustava, zakona i drugih republičkih propisa i općih akata, a bio je dužan takav propis donijeti.¹⁴

3. 2. Ustavno sudovanje u Republici Hrvatskoj nakon 1990. godine

Prema Ustavu iz 1990. godine:

- Ustavni sud čini jedanaest sudaca koje bira Zastupnički dom na prijedlog Županijskog doma Sabora Republike Hrvatske, na vrijeme od osam godina iz reda istaknutih pravnika, osobito sudaca, državnih odvjetnika, odvjetnika i sveučilišnih profesora pravnih znanosti,
- Ustavni sud bira predsjednika suda na vrijeme od četiri godine,
- suci Ustavnog suda ne mogu obavljati nikakvu drugu javnu ni profesionalnu dužnost,
- suci Ustavnog suda imaju imunitet kao i zastupnici u Saboru Republike Hrvatske,
- sudac Ustavnog suda može biti razriješen dužnosti prije isteka vremena na koje je izabran ako zatraži da bude razriješen, ako bude osuđen na zatvorsku kaznu, ili ako trajno, što utvrđuje sam Ustavni sud, izgubi sposobnost da obavlja svoju dužnost.¹⁵

¹⁵ <https://www.usud.hr/hr/povijest-razvitak-hrvatskog-ustavnog-sudovanja> od 4. 5. 2021.

Prema Ustavu iz 1990. godine, Ustavni sud:

- odlučuje o suglasnosti zakona s Ustavom i nadležan je ukinuti zakon ako utvrdi da je neustavan,
- odlučuje o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom i nadležan je ukinuti ili poništiti drugi propis ako utvrdi da je neustavan ili nezakonit,
- štiti ustavne slobode i prava čovjeka i građanina u postupku pokrenutom ustavnom tužbom,
- rješava sukob nadležnosti između tijela zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti,
- nadzire ustavnost programa i djelovanja političkih stranaka i može zabraniti njihov rad ako svojim programom ili djelovanjem nasilno ugrožavaju demokratski ustavni poredak, neovisnost, jedinstvenost ili teritorijalnu cjelovitost Republike Hrvatske,
- nadzire ustavnost i zakonitost izbora i republičkog referenduma i rješava izborne sporove koji nisu u djelokrugu sudova,
- na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, utvrđuje nastup trajne spriječenosti predsjednika Republike da obavlja svoju dužnost, u kojem slučaju dužnost predsjednika Republike privremeno preuzima predsjednik Sabora Republike Hrvatske,
- na prijedlog dvotrećinske većine svih zastupnika Zastupničkog doma Sabora Republike Hrvatske, odlučuje dvotrećinskom većinom glasova svih sudaca o odgovornosti predsjednika Republike. Ako Ustavni sud utvrdi njegovu odgovornost, predsjedniku Republike prestaje dužnost po sili Ustava.

3. 3. Promjene Ustava u Republici Hrvatskoj

Nakon 1990. godine dogodile su se promjene Ustava Republike Hrvatske:

- Promjena Ustava Republike Hrvatske 1997.
- Promjena Ustava Republike Hrvatske 2000.
- Promjena Ustava Republike Hrvatske 2001.
- Promjena Ustava Republike Hrvatske 2010.
- Promjena Ustava Republike Hrvatske 2013. ¹⁶

Peta promjena (zadnja) Ustava Republike Hrvatske uslijedila je kao rezultat Odluke Hrvatskog sabora o raspisivanju državnog referenduma od 8. studenoga 2013.

Odluka je donesena na temelju zahtjeva za raspisivanje državnog referenduma Građanske inicijative "U ime obitelji" radi donošenja odluke o promjeni Ustava Republike Hrvatske, na način da se u Ustav unese definicija braka kao životne zajednice žene i muškarca. Za tu je inicijativu prikupljeno 683.948 potpisa birača.

¹⁶<https://www.usud.hr/hr/ustav-rh> od 6. 5. 2021.

4. USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Ustavni sud Republike Hrvatske se nalazi u Zagrebu na adresi Trg svetog Marka 4 i sastoji se ukupno od trinaest sudaca, od kojih jedan vrši funkciju predsjednika suda. Suci Ustavnog suda se biraju na mandat od osam godina, koji počinje teći od dana stupanja na dužnost.

Glavne zadaće Ustavnog suda Republike Hrvatske (koje su propisane Ustavom Republike Hrvatske):

- odlučuje o suglasnosti zakona s Ustavom,
- odlučuje o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom,
- može ocjenjivati ustavnost zakona te ustavnost i zakonitost drugih propisa koji su prestali važiti ako od tog prestanka do podnošenja zahtjeva ili prijedloga za pokretanje postupka nije prošlo više od godine dana,
 - odlučuje povodom ustavnih tužbi protiv pojedinačnih odluka državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima kad su tim odlukama povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode, kao i pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu zajamčeni Ustavom Republike Hrvatske,
- prati ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti te o uočenim pojavama neustavnosti i nezakonitosti izvješćuje Hrvatski sabor,
 - rješava sukob nadležnosti između tijela zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti,
 - odlučuje, u skladu s Ustavom, o odgovornosti Predsjednika Republike,
 - nadzire ustavnost programa i djelovanja političkih stranaka i može, u skladu s Ustavom, zabraniti njihov rad,
 - nadzire ustavnost i zakonitost izbora i državnog referenduma i rješava izborne sporove koji nisu u djelokrugu sudova,
- obavlja druge poslove određene Ustavom.¹⁷

¹⁷ Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14, članak 129.

4. 1. Temeljni pravni akti i akti Ustavnog suda (odluka i rješenje)

Temeljni pravni akti

Unutarnje ustrojstvo Ustavnog suda Republike Hrvatske te njegovo djelovanje uređeno je pravnim aktima, a to su:

1. Ustav Republike Hrvatske - popularno se naziva i "božićni Ustav" jer je donesen 22. prosinca 1990. Do danas je mijenjan i dopunjavao pet puta.
2. Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske - jedini je zakon u Republici Hrvatskoj koji ima snagu Ustava jer se donosi i mijenja u postupku za promjenu Ustava.¹⁸
3. Poslovnik Ustavnog suda Republike Hrvatske - Njime se uređuje unutarnje ustrojstvo Ustavnog suda. Donosi sam Ustavni sud izravno na temelju članka 127. stavka 3. Ustava.
4. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe - Najvažniji međunarodni pravni akt koji Ustavni sud neposredno primjenjuje u svom djelovanju.

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe obuhvaća:

- pravo na slobodu i sigurnost,
- pravo na život,
- zabranu mučenja,
- zabranu ropstva i prisilnog rada,
- pravo na slobodu i sigurnost,
- pravo na pošteno suđenje,
- nema kazne bez zakona,
- pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života,
- sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi,
- sloboda izražavanja,
- sloboda okupljanja i udruživanja,
- pravo na brak,
- pravo na djelotvoran pravni lijek,
- zabrana diskriminacije,

¹⁸ Ibid., članak 127. stavak 2.

* Prvi Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske donesen je 1991. godine. Danas je na snazi Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske iz 1999. godine, s izmjenama i dopunama iz 2002. godine.

- zabrana zloupotrebe prava,
- uvjete za obavljanje službe,
- pojedinačne zahtjeve,
- nadležnost suda,
- međudržavne sporove,
- intervenciju treće stranke,
- pravednu naknadu,
- presude vijeća,
- savjetodavna mišljenja,
- ograničenja političke djelatnosti stranaca...¹⁹

Akti Ustavnog suda

Ustavni sud donosi odluke i rješenja, a odluka se donosi o meritumu stvari o kojoj se sud izjašnjava, dok se u svim ostalim slučajevima donosi rješenje. I odluka i rješenje moraju sadržavati neke osnovne dijelove, a to su: uvod, izreka i obrazloženje.

- Uvod, među ostalima propisanim podacima, sadrži i imena sudaca koji su sudjelovali u odlučivanju.
- Izreka je najvažniji dio odluke jer sadrži stajalište Suda o meritumu stvari o kojoj je odlučivao. Svaki sudac ima pravo izdvojiti svoje mišljenje i objaviti ga, ali u takvom slučaju je svoje mišljenje dužan pismeno i obrazložiti.
- U obrazloženju se navode razlozi zbog kojih je odlučeno kao u izreci i time se omogućava prosudba pravnog rezoniranja sudaca koji su donijeli odluku.²⁰

¹⁹ Rim, 4. studenoga 1950.

(NN - Međunarodni ugovori" broj 18/97., 6/99. - proč. tekst, 8/99. - ispr. i 14/02.)

²⁰ <https://www.usud.hr/hr/temeljni-pravni-akti> od 7. 5. 2021.

To su:

(a) **Izdvojena mišljenja** – pravo svakog suca da izdvoji svoje mišljenje i objavi ga, a pritom ga i pismeno obrazloži.

Vrste izdvojenih mišljenja koje se koriste u praksi ustavnog sudovanja:

- kada sudac prihvaća odluku većine o meritumu, ali nije suglasan s razlozima na kojima je utemeljena,
- kada se sudac protivi odluci o meritumu kao i obrazloženju.

(b) **Objava** – odluke i rješenja se objavljuju u Narodnim novinama, u službenom glasilu Republike Hrvatske, a odluka koja se odnosi na ocjenu nekog propisa i u službenom glasilu, odnosno na isti način na koji je taj propis bio objavljen.

(c) **Izvršenje odluka** - odluke i rješenja Ustavnog suda obvezatni su i dužna ih je poštovati svaka fizička i pravna osoba. Sva tijela državne vlasti i regionalne samouprave dužna su u okviru svoga ustavnog i zakonskog djelokruga provoditi odluke u rješenja Ustavnog suda. Zadaća Vlade Republike Hrvatske je da preko tijela državne uprave osigurava provedbu odluka i rješenja Ustavnog suda. Ustavni sud može sam odrediti tijelo kojem povjerava provedbu svoje odluke, odnosno rješenja, ali isto tako može odrediti i način provedbe svoje odluke, odnosno rješenja.

4. 2. Suci Ustavnog suda Republike Hrvatske (izbor, mandat, imunitet)

Predsjednik Ustavnog suda je *dr. sc. ŠEPARVIĆ, MIROSLAV* (1958.) koji je bio:

- sudac Ustavnog suda RH od 14. travnja 2009. do 12. listopada 2017.,
- predsjednik Ustavnog suda RH od 13. lipnja 2016. do 12. listopada 2017.,
- sudac Ustavnog suda RH od 13. listopada 2017. do danas,
- predsjednik Ustavnog suda RH od 13. listopada 2017. do danas.

Ostali suci su:

- *dr. sc. Bagić, Snježana (1961.),*
- *Abramović, Andrej (1966.),*
- *Antičević, Marinović, Ingrid (1957.),*
- *dr. sc. Arlović, Mato (1952.),*
- *dr. sc. Brkić, Branko (1958.),*
- *doc. dr. sc. Jelušić, Mario (1965.),*
- *Kušan, Lovorka (1968.),*
- *Leko, Josip (1948.),*
- *Mlakar, Davorin (1958.),*
- *mr. sc. Mlinarić, Rajko (1958.),*
- *dr. sc. Selanec, Goran (1976.),*
- *Šumanović, Miroslav (1957.).*

Izbor Ustavnih sudaca

Ustavni sud Republike Hrvatske čini trinaest sudaca koje bira Hrvatski sabor dvotrećinskom većinom glasova ukupnog broja zastupnika iz reda istaknutih pravnika, osobito sudaca, državnih odvjetnika, odvjetnika i sveučilišnih profesora pravnih znanosti, na način i u postupku propisanim ustavnim zakonom.

Mandat suca Ustavnog suda traje osam godina, a produžuje se do stupanja na dužnost novog suca u slučaju da do njegova isteka novi sudac nije izabran ili nije stupio na dužnost, a iznimno najdulje do šest mjeseci. Postupak kandidiranja sudaca Ustavnog suda i predlaganja za izbor Hrvatskom saboru provodi odbor Hrvatskoga sabora, nadležan za Ustav. Ustavni sud Republike Hrvatske bira predsjednika suda na vrijeme od četiri godine.²¹

²¹ Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14, članak 126.

Za suca Ustavnog suda može biti izabran hrvatski državljanin koji je diplomirani pravnik s najmanje 15 godina radnog iskustva u pravnoj struci i koji se u pritom istaknuo znanstvenim ili stručnim radom ili svojim javnim djelovanjem.

Osoba koja je stekla doktorat pravnih znanosti i koja ispunjava druge prije navedene uvjete može se izabrati za suca Ustavnog suda ako ima najmanje 12 godina radnog iskustva u pravnoj struci.

Postupak izbora sudaca Ustavnog suda pokreće odbor Hrvatskoga sabora nadležan za Ustav objavom poziva u Narodnim novinama, pravosudnim institucijama, pravnim fakultetima, odvjetničkoj komori, pravničkim udrugama, političkim strankama, te drugim pravnim osobama i pojedincima da predlože kandidate za izbor sudaca Ustavnog suda.²²

Zainteresirani pojedinac može čak i sam sebe predložiti kao kandidata. U tom pozivu se također moraju navesti: uvjeti za izbor sudaca ustavnog suda koji su utvrđeni Ustavom i Ustavnim zakonom o ustavnom sudu Republike Hrvatske, rok za podnošenje prijedloga kandidata odboru nadležnom za izbor te prilozi koji moraju biti dostavljeni uz prijedlog kandidata.

Stupanje na dužnost i imunitet ustavnih sudaca

Izabrani suci Ustavnog suda stupaju na dužnost na dan isteka mandata sudaca umjesto kojih su izabrani. Sudac Ustavnog suda koji je izabran umjesto suca koji je razriješen dužnosti prije isteka vremena na koje je izabran stupa na dužnost u roku koji odredi Hrvatski sabor.²³

Suci Ustavnog suda imaju imunitet kao i zastupnici u Hrvatskom saboru.²⁴ Sudac Ustavnog suda ne može biti pozvan na kaznenu odgovornost, pritvoren ili kažnjen za izraženo mišljenje ili glasovanje u Ustavnom sudu. Sudac Ustavnog suda ne može biti pritvoren niti se protiv njega može pokrenuti kazneni postupak bez odobrenja Ustavnog suda.

²² Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 113/00., članak 61., NN 28/01., čl. 59., (28. 3. 2001.)

²³ Ibid, članak 7.

²⁴ Ibid, NN 135/97., čl. 2., 15. 12. 1997. - zamjena riječi u članku 123., NN 56/90.

Sudac Ustavnog suda može biti pritvoren bez odobrenja Ustavnog suda samo ako je zatečen da čini kažnjivo djelo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju dužem od pet godina. U takvom slučaju državno tijelo, koje je suca Ustavnog suda pritvorilo, dužno je o tome odmah obavijestiti predsjednika Ustavnog suda. Ustavni sud može odlučiti da sudac Ustavnog suda protiv kojeg je pokrenut kazneni postupak ne obavlja dužnosti u Ustavnom sudu dok taj postupak traje.

Sudac Ustavnog suda može biti razriješen dužnosti prije isteka vremena na koje je izabran:

- ako to sam zatraži,
- ako bude osuđen na zatvorsku kaznu zbog počinjenoga kaznenog djela,
- ako trajno izgubi sposobnost da obavlja svoju dužnost.²⁵

Ustavne i zakonske zabrane u vrijeme obnašanja dužnosti sudaca Ustavnog suda

Suci Ustavnog suda Republike Hrvatske ne mogu obavljati nikakvu drugu javnu ni profesionalnu dužnost.²⁶

Sveučilišni nastavnik (docent, izvanredni i redoviti profesor) pravnih znanosti izabran za suca Ustavnog suda može, izvan radnog odnosa i u smanjenom opsegu, nastaviti obavljati nastavu i znanstveni rad kao sveučilišni nastavnik pravnih znanosti. Ne smatra se javnom, odnosno profesionalnom dužnošću ni druga znanstvena i stručna djelatnost, niti člansko djelovanje u institutima i udrugama pravnika, kao ni u humanitarnim, kulturnim, sportskim i drugim udrugama.

Sudac Ustavnog suda ne smije biti član nijedne političke stranke niti svojim javnim djelovanjem i postupanjem smije iskazivati osobnu naklonost prema bilo kojoj političkoj stranci.

²⁵ Ustavni zakon o Ustavnome sudu Republike Hrvatske, članak 11.

²⁶ Ustav Republike Hrvatske, NN 113/00., članak 75., (9. 11. 2000.)

4. 3. Djelokrug i nadležnosti Ustavnog suda

Djelokrug Ustavnog suda određuje se Ustavom i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu, iz razloga što je njegova pravna snaga jednaka Ustavu, te se ne mogu proširivati ostalim pa niti organskim zakonima. Neosporno je da bi zakon koji zadire u nadležnost Ustavnog suda, Sud morao ukinuti na vlastitu inicijativu ne čekajući zahtjev ovlaštenog predlagatelja, niti prijedlog drugih osoba.

Osnovni djelokrug Ustavnog suda su:

- 1.** Odlučuje o suglasnosti zakona s Ustavom.
- 2.** Odlučuje o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom.
- 3.** Može ocjenjivati ustavnost zakona te ustavnost i zakonitost drugih propisa koji su prestali važiti ako od tog prestanka do podnošenja zahtjeva ili prijedloga za pokretanje postupka nije prošlo više od godine dana.
- 4.** Odlučuje o povodu ustavnih tužbi protiv pojedinačnih odluka državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima kad su tim odlukama povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode, kao i pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu zajamčenu ustavom Republike Hrvatske.
- 5.** Prati ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti te o uočenim pojavama neustavnosti i nezakonitosti izvješćuje Hrvatski sabor.
- 6.** Rješava sukob nadležnosti između tijela zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti.
- 7.** Odlučuje, u skladu s Ustavom, o odgovornosti Predsjednika Republike.
- 8.** Nadzire ustavnost programa i djelovanja političkih stranaka i može, u skladu s Ustavom, zabraniti njihov rad.
- 9.** Nadzire ustavnost i zakonitost izbora i državnog referenduma i rješava izborne sporove koji nisu u djelokrugu sudova.
- 10.** Obavlja druge poslove određene Ustavom.²⁷

²⁷ Ustavni sud Republike Hrvatske, NN 135/97., čl. 5., 15. 12. 1997., NN 113/00., čl. 62., 9. 11. 2000., NN 28/01., čl. 60., (28. 3. 2001.)

* Članak 125. označen je u NN 28/01. kao "članak 129."

4. 4. Ostale nadležnosti Ustavnog suda određene Ustavom

Ostale nadležnosti Ustavnog suda određene Ustavom:

1. Opći nadzor nad donošenjem provedbenih propisa od strane Vlade i drugih nadležnih tijela. „Ako Ustavni sud utvrdi da nadležno tijelo nije donijelo propis za izvršenje odredaba Ustava, zakona i drugih propisa, a bilo je dužno takav propis donijeti, o tome obavještava Vladu, a o propisima koje je bila dužna donijeti Vlada, obavještava Hrvatski sabor.“²⁸
2. Primanje svečane prisege predsjednika Republike, kojom se on, prilikom stupanja na dužnost, obvezuje na vjernost Ustavu.²⁹
3. Odluka o postojanju okolnosti kada je predsjednik Republike spriječen obavljati svoju – dužnost zbog bolesti ili nesposobnosti, kada obavljanje predsjedničke dužnosti privremeno preuzima predsjednik Hrvatskog sabora.
4. Odluka o nastupanju okolnosti, kao što je smrt, ostavka ili odluka Ustavnog suda o odgovornosti predsjednika Republike za povredu Ustava, čime prestaje mandat Predsjednika, a dužnost privremeno preuzima predsjednik Hrvatskog sabora.
5. Prethodno odobrenje o pritvoru ili pokretanju kaznenog postupka protiv predsjednika Republike (predsjedničkom imunitetu).³⁰
6. Odluka o žalbi razriješenog suca protiv odluke Državnog sudbenog vijeća o razrješenju.³¹
7. Odluka o žalbi protiv odluke Državnog sudbenog vijeća o stegovnoj odgovornosti suca.
8. Odlučivanje o ustavnosti pitanja o kojem se putem narodne inicijative.³²
9. Opći nadzor nad primjenom prava Europske unije i objedinjavanje prakse njegove primjene putem suradnje s Europskim sudom (preliminarne odluke Europskog suda).³³

²⁸ Ustav Republike Hrvatske, članak 130.

<https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske> od 8. 5. 2021.

²⁹ Ibid., članak 95. stav. 6.

³⁰ Ibid., članak 106.

<https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske> 9. 5. 2021.

³¹ Ibid., članak 123., stavak 4.

³² Ibid., članak 87., stavak 3. – zahtjeva raspisivanje referenduma

³³ Smerdel B., Ustavno uređenje europske Hrvatske, Zagreb, lipanj 2013., str. 430.-431.

5. POKRETANJE POSTUPKA PRED USTAVNIM SUDOM

Postupak se pred Ustavnim sudom pokreće pisanim zahtjevom, prijedlogom i ustavnom tužbom. Podnesci upućeni Ustavnom sudu moraju biti potpisani. Podnesak se podnosi Ustavnom sudu izravno ili mu se šalje poštom. Dan predaje podneska pošti preporučeno smatra se danom predaje Ustavnom sudu. Ako podnesak nije predan Ustavnom sudu, nego drugome tijelu, a stigne Ustavnom sudu nakon proteka roka za podnošenje podneska, smatrat će se da je podnesen u roku ako je podnositelj podnio podnesak tome tijelu iz neznanja ili očiglednom pogreškom.³⁴

Svi podnesci kojima se želi pokrenuti postupak moraju se uputiti Ustavnome sudu na hrvatskome jeziku i latiničnom pismu. Osim ako je zakonom određeno drugačije odnosno propisano, onda se u pojedinim lokalnim jedinicama uz hrvatski jezik i latinično pismo u službenu uporabu može uvesti i neki drugi jezik te ćirilčno pismo. Ustavnome sudu podnesci koji se žele uputiti, moraju biti razumljivi te moraju sadržavati sve potrebne stvari po kojima bi se moglo postupiti. Ukoliko podnesak bude nerazumljiv ili ukoliko ne bude sadržavao sve potrebne stvari, Ustavni sud će biti primoran vratiti podnesak podnositelju radi ispravka te će se smatrat da je podnesen onog dana kad je prvi put bio podnesen. Sudac je osoba koja vodi postupak te u slučaju ako postoje razlozi za isključenje javnosti od postupka, sudac će biti dužan to učiniti te navesti u izvješću. U postupku svi sudionici imaju izbor da radnje u istom mogu poduzimati osobno ili preko svojeg punomoćnika. O svim sjednicama koje se vode mora se voditi zapisnik te Ustavni sud na kraju saslušanja sudionika donosi odluke i rješenja većinom glasova svih sudaca, ako Ustavom ili Ustavnim zakonom nije drugačije određeno. Sve odluke i rješenja od strane sudaca moraju biti obrazložena.

³⁴ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, članak 17.

Rješenje koje je sudac Ustavnog suda donio tj. njegova odluka mora sadržavati uvod, izreku i obrazloženje. Uvod odluke mora sadržavati:

- naziv Ustavnog suda,
 - ime i prezime predsjednika i sudaca Ustavnog suda (koji su sudjelovali u donošenju odluke),
 - kratku oznaku predmeta odlučivanja,
- te dan kad je odluka donesena.

Izreka sadrži odluku Ustavnog suda o predmetu odlučivanja, a u obrazloženju je potrebno od strane Ustavnog suda izložiti sadržaj podneska kojim se predlaže pokretanje postupka, odnosno kojim je postupak pokrenut.

Odluke i važnija rješenja Ustavnog suda, doneseni u postupku ocjene suglasnosti zakona s Ustavom, odnosno suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom, te odluke i rješenja doneseni u ustavnosudskim postupcima za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenih Ustavom, objavljuju se u Narodnim novinama. Ako više odluka ili rješenja počivaju na istoj pravnoj osnovi i istom ili sličnom činjeničnom stanju objavit će se samo jedna odluka, odnosno rješenje. O objavi ostalih akata Ustavnog suda odlučuje sjednica Ustavnog suda.³⁵

5. 1. Ocjena ustavnosti zakona

Pokretanje postupka pred Ustavnim sudom s ciljem ocjene ustavnosti zakona ili ocjene ustavnosti i zakonitosti drugog propisa razlikuje neke različite situacije:

1. Prijedlog za ocjenu ustavnosti i zakonitosti – pravo na predlaganje pokretanja postupka za ocjenu ustavnosti zakona ili ocjenu ustavnosti i zakonitosti nekog drugog propisa ima svaka fizička ili pravna osoba. Predlaganje za pokretanjem postupka Ustavni sud ničim ne može obavezati jer on sam može odlučivati i odlučuje hoće li pokrenuti postupak povodom prijedloga. Ustavni zakon propisuje da postupak odlučivanja mora početi najkasnije godinu dana nakon podnošenja prijedloga.

³⁵ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, članak 29.

Osoba koja podnosi takav prijedlog Ustavnom sudu, temeljem Ustava Republika Hrvatske koji navodi: „Svatko ima pravo slati predstavke i pritužbe, davati prijedloge državnim i drugim tijelima i dobiti na njih odgovor.“³⁶ ima pravo na odgovor Ustavnog suda, čak i u slučaju ako taj isti sud odbaci prijedlog radi formalnih nedostataka.

2. Odluka samog ustavnog suda - Ustavni sud ima mogućnost da samostalno pokrene postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti. Pri tom sud ovdje nije ničim ograničen te se na vlastitu inicijativu može upustiti u ocjenu ustavnosti svakog zakona, odnosno ustavnosti i zakonitosti svakog drugog propisa. Praksa Ustavnog suda morat će izgraditi standarde u tom pogledu, u pogledu implicitne obveze suda da odlučuje o pravnim, a ne o političkim pitanjima, i s time u vezi njegove dužnosti da sam ograniči djelokrug svojega djelovanja na vlastitu inicijativu.

3. Zahtjev ovlaštenog tijela – na njihov zahtjev Ustavni sud dužan je provesti postupak ocjene ustavnosti i zakonitosti te donijeti odluku.

Zahtjev kojim se pokreće postupak pred Ustavnim sudom mogu podnijeti:

- jedna petina zastupnika Hrvatskoga sabora,
- radno tijelo Hrvatskoga sabora,
- predsjednik Republike Hrvatske,
- Vlada Republike Hrvatske za ocjenu suglasnosti propisa s Ustavom i zakonom,
- Vrhovni sud Republike Hrvatske ili drugi sud, ako pitanje ustavnosti i zakonitosti nastane u postupku vođenim pred tim sudom,
- Pučki pravobranitelj u postupcima iz članka 92. Ustava Republike Hrvatske.³⁷

³⁶ Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14, članak 46.

³⁷ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, članak 35.

Zahtjev za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom treba sadržavati:

- oznaku odredbi čija se ustavnost odnosno zakonitost osporava,
- oznaku odredbi Ustava ili zakona (za koje se u zahtjevu tvrdi da su povrijeđene),
- razloge zbog kojih se tvrdi da osporeni propis nije suglasan s Ustavom odnosno zakonom,
- te potpis i pečat podnositelja zahtjeva.

Postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti smatra se, na zahtjev ovlaštenih predlagača, pokrenutim na dan primitka zahtjeva u Ustavnom sudu, odnosno već na dan predaje zahtjeva preporučenim putem pošti. Kod svih ostalih inicijativa i prijedloga postupak se pokreće donošenjem rješenja Ustavnog suda.

5. 2. Postupanje Ustavnog suda

Ustavni sud će rješenjem odbaciti zahtjev, prijedlog i ustavnu tužbu ako nije nadležan za odlučivanje, ako su nepravodobni, i u drugim slučajevima kad ne postoje pretpostavke za odlučivanje o biti stvari.³⁸

Ukoliko ovi uvjeti nisu ispunjeni, Ustavni sud će rješenjem odbaciti zahtjev, prijedlog ili ustavnu tužbu. U protivnom, ako se radi o prijedlogu, Ustavni sud odlučuje o tome hoće li donijeti rješenje kojim pokreće postupak, odnosno provesti postupak ukoliko se radi o zahtjevu. Daljnji postupak vodi jedan od sudaca Ustavnog suda na način koji će omogućiti Ustavnom sudu odluku o meritumu stvari. Sudac izvjestitelj ima dužnost da pripremi predmet za odlučivanje na sjednici suda, a na to mjesto ga imenuje predsjednik Ustavnog suda.

Prilikom svog postupanja Ustavni sud ima pravo na smisleno primjenjivanje odredbi odgovarajućih postupovnih zakona, ali to čini tek podredno, ukoliko Ustavnim zakonom nije drukčije određeno. Ustavni sud o ustavnosti raspravlja na sjednici, ali može odlučiti i da održi savjetodavnu ili javnu raspravu. Odluka se u svakom slučaju donosi na posebnoj sjednici.

³⁸ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 32.

Ustavni sud može, do donošenja konačne odluke, privremeno obustaviti izvršenje pojedinačnih akata ili radnji koje se poduzimaju na osnovi zakona ili drugog propisa, čija se suglasnost s Ustavom, odnosno zakonom ocjenjuje, ako bi njihovim izvršenjem mogle nastupiti teške i nepopravljive posljedice.³⁹ Uvjet za odluku o obustavi izvršenja jest ocjena suda da bi posljedice, u slučaju izvršenja bile teške i nepopravljive. Naime, takva odluka ne prejudicira stav Ustavnog suda o meritumu stvari, to jest postoji li neustavnost odnosno zakonitost, već ima preventivno značenje sprječavanja nastanka novih posljedica u tijeku postupka, koje bi se, ovisno o odluci suda, mogle pokazati iznimno štetnim, a bilo bi ih nemoguće sanirati.

5. 3. Poništavanje i ukidanje propisa

Ustavni sud može poništiti propis, odnosno pojedine njegove odredbe, uzimajući u obzir sve okolnosti od važnosti za zaštitu ustavnosti i zakonitosti, te imajući u vidu osobito težinu povrede Ustava ili zakona i interes pravne sigurnosti:

- ako se njime vrijeđaju ljudska prava i temeljne slobode zajamčene Ustavom,
- ako se njime pojedinci, skupine ili udruge neosnovano stavljaju u povoljniji ili nepovoljniji položaj.⁴⁰

Ustavni sud će ukinuti zakon ili pojedine njegove odredbe ako utvrdi da nije suglasan s Ustavom, odnosno drugi propis ili pojedine njegove odredbe ako utvrdi da nije suglasan s Ustavom i zakonom. Ukinuti zakon i drugi propis, odnosno pojedine njegove odredbe, prestaju važiti danom objave odluke Ustavnog suda u Narodnim novinama, ako Ustavni sud ne odredi drugi rok.⁴¹

Interes pravne sigurnosti zahtijeva da u slučaju ukidanja ili poništavanja određenog propisa, mogućnost izmjene pravnih odnosa nastalih ranijom primjenom takva propisa, bude vremenski ograničena, odnosno vezana uz određene druge zahtjeve, kao što je podnošenje zahtjeva od strane osobe čije je pravo bilo povrijeđeno nekim pojedinačnim aktom donesenim na temelju ukinutog ili poništenog propisa.

³⁹ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 45.

⁴⁰ Ibid., NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 55. st. 3.

⁴¹ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 55. st. 1. i 2.

Prema članku 58. Ustavnog zakona predviđene su sljedeće pravne posljedice odluka Ustavnog zakona o neustavnosti, odnosno nezakonnosti propisa:

- U slučaju poništavanja nekog propisa, odnosno njegovih pojedinih odredbi, svaka fizička ili pravna osoba kojoj je povrijeđeno neko pravo pravomoćnim pojedinačnim aktom donesenim na temelju poništenog propisa ima pravo od nadležnog tijela zahtijevati izmjenu tog pojedinačnog akta putem ponavljanja postupka. Rok je šest mjeseci od dana objave odluke Ustavnog suda u Narodnim novinama ili u drugom službenom glasilu.
- U slučaju ukidanja zakona ili drugog propisa, odnosno pojedinih njihovih odredbi, samo ona osoba koja je podnijela prijedlog za ocjenu ustavnosti, odnosno ustavnosti ili zakonitosti, ima pravo zahtijevati od nadležnog tijela promjenu pojedinačnog akta kojim joj je povrijeđeno neko pravo putem ponavljanja postupka. I u ovom slučaju zahtjev se podnosi u roku od šest mjeseci od dana objave Ustavnog suda u Narodnim novinama.
- Rokova i ograničenja nema kad je u pitanju osuda za kazneno djelo. Pravomoćna osuda za kazneno djelo, utemeljena na zakonskoj odredbi koja je ukinuta zbog nesuglasnosti s Ustavom, ne proizvodi pravne učinke i može se izmijeniti u ponovljenom kaznenom postupku. Odluka Ustavnog suda o ukidanju kaznene odredbe predstavlja, dakle, razlog za ponavljanje kaznenog postupka. Jasno je da kaznena osuda koja nije pravomoćna u trenutku objavljivanja odluke Ustavnog suda o ukidanju zakonske odredbe na kojoj je utemeljena neće ni moći steći pravomoćnost.

6. USTAVNA TUŽBA

Radi zaštite pojedinačnih ljudskih prava i temeljnih sloboda Ustavnome sudu Republike Hrvatske se podnosi ustavna tužba koja je ujedno i posebno sredstvo ustavnosudske zaštite. Velik broj ustavnih tužbi piše sam podnositelj osobno bez svojeg punomoćnika. Najbitnije od svega je to što svatko može podnijeti ustavnu tužbu Ustavnome sudu Republike Hrvatske ako smatra da mu je pojedinačnim aktom bilo kojeg upravnog tijela ili čak pravne osobe povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom.

Prema Ustavnom zakonu o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, ustavna tužba je definirana na sljedeći način:

„Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojima je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu. Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen. U stvarima u kojima je dopušten upravni spor, odnosno revizija parničnom ili izvanparničnom postupku, pravni put je iscrpljen nakon što je odlučeno i o tim pravnim sredstvima.“⁴²

⁴² Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 62.

6. 1. Pokretanje postupka po ustavnoj tužbi

Ustavni sud pokreće postupak po ustavnoj tužbi i prije nego što dođe do iscrpljenja pravnog puta. Ustavnim zakonom o ustavnom sudu Republike Hrvatske određeno je da Ustavni sud može pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije nego što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud ili u slučaju kad se osporenim pojedinačnim aktom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja ustavne tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice.⁴³

6. 2. Ovlasti Ustavnog suda Republike Hrvatske u postupku ustavne tužbe

Ustavni sud, u postupku ustavne tužbe, ne mora obnašati nadležnost žalbenog suda niti Vrhovnog suda Republike Hrvatske (granice nadležnosti Ustavnog suda postavljene su Ustavom). Primarna zadaća Ustavnog suda je utvrđivanje da li u postupku odlučivanja o pravima i obvezama podnositelja ustavne tužbe dolazi do ustavno nedopuštenog zadiranja u temeljne slobode i prava čovjeka i građanina.⁴⁴

Ovlasti Ustavnog suda su:

- Ustavni sud ispituje relevantne činjenice o čijem postojanju ovisi ocjena o povredi ustavnog prava. Utvrdi li da je u konkretnom slučaju došlo do povreda postupovnih pravila (primjerice: stranci u postupku nije bila dana mogućnost dati svoj iskaz; ili mogućnost raspravljati na ročištu odnosno na raspravi o provedenim dokazima i sl.), takva povreda znači i povredu ustavnih prava koja se štite institutom ustavne tužbe.
- Ustavni sud ispituje i pogrešnu primjenu materijalnog prava ako ona istodobno znači i povredu ustavnog prava. Pojedinačni akt (sudbene, upravne vlasti ili drugih tijela javnih ovlasti) nezakonit je, ako je rezultat pogrešne primjene materijalnog prava.

⁴³ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 63.

⁴⁴ Ustav Republike Hrvatske, članak 125. i članak 62., st. 1.

Svaka nezakonitost ne mora uvijek istodobno biti i povreda ustavnog prava. Stoga Ustavni sud, u toj fazi ispitivanja ustavne tužbe, ispituje sadrži li ustavna tužba ustavnopravne razloge za sumnju da je, uslijed pogrešne primjene materijalnog prava, moglo doći do povrede ustavnog prava. U slučaju utemeljenosti takvih razloga, Ustavni sud će u daljnjoj fazi prići ispitivanju (ne) osnovanosti istih u vezi s povredom ustavnog prava (odlučivanje o meritumu zahtjeva iz ustavne tužbe).⁴⁵

6. 3. Najčešće povrede ustavnih prava

Najčešće povrede u praksi niza povreda Ustavom zajamčenih prava su:

- **Povrede prava na pravično suđenje** - povrede prava na pravično suđenje, odnosno povrede pojedinih aspekata tog prava, predstavljaju najčešće povrede ustavnih prava koje ocjenjuje Ustavni sud. Ustavni sud u svojim odlukama ističe da je sadržaj ustavnog prava zajamčenog člankom 29., stavkom 1. Ustava ograničen na jamstva pravičnog suđenja. Sukladno tome, ocjenjujući navode ustavne tužbe sa stajališta tog ustavnog prava, Ustavni sud ispituje eventualno postojanje povreda u postupcima pred sudovima i na temelju toga ocjenjuje je li postupak, razmatran kao jedinstvena cjelina, bio vođen na način koji je podnositelju osigurao pravično suđenje.

- **Ostale (česte) povrede ustavnih prava** - Vrlo su česte i povrede **prava na slobodu** (Ustavni sud u svojim odlukama posebno ističe kako je pravo na slobodu temeljno ljudsko pravo i da Ustav sadrži načelo nepovredivosti slobode čovjeka, koja se može ograničiti samo pod uvjetima propisanim Ustavom), **prava vlasništva** (Ustavni sud na ustavnopravnoj razini štiti na način da priječi tijelima državne vlasti ograničavanje ili oduzimanje tog prava, osim ako je ograničavanje ili oduzimanje zasnovano na zakonu)⁴⁶, **prava na poštovanje doma** (Ustavni sud u tim ustavnosudskim postupcima u prvom redu ispituje je li sporni stan dom podnositelja ustavne tužbe, zatim, jesu li se nadležne vlasti umiješale u ostvarivanje prava podnositelja na poštovanje njegovog doma te je li miješanje bilo opravdano)⁴⁷,

⁴⁵ Usp. primjerice odluku Ustavnog suda broj: U-III-1097/1999 od 13. ožujka 2000. (NN 38/00)

⁴⁶ Ustav Republike Hrvatske, članak 48., stavak 1.

⁴⁷ Ibid., članak 34., stavak 1.

- **prava na poštovanje obiteljskog života** (temeljna svrha je zaštita pojedinaca od neosnovanog miješanja države u njihovo pravo na nesmetan obiteljski život), **prava na rad** (Ustav je, naime, prihvaćajući standarde jamstva ljudskih prava utvrđenih međunarodnim dokumentima, u članku 54., stavku 1. Ustava odredio da svatko ima pravo na rad i slobodu rada. Pravo na rad ne znači jamstvo zaposlenja).

6. 4. Razumni rok

Ustavna se tužba može podnijeti u roku od 30 dana računajući od dana primitka odluke.⁴⁸ Iznimka tome je da osobi koja iz opravdanih razloga propusti rok za podnošenje ustavne tužbe, Ustavni sud može dopustiti povrat u prijašnje stanje ako ta osoba u roku od 15 dana nakon prestanka razloga koji je prouzročio propuštanje podnese prijedlog za povrat u prijašnje stanje i ako istodobno s prijedlogom podnese i ustavnu tužbu. Nakon protoka perioda od tri mjeseca od dana propuštanja ne može se tražiti povrat u prijašnje stanje.

Ustavni sud Republike Hrvatske, po uzoru na Europski sud za ljudska prava, prihvatio je razuman rok u kojem se na jednoj sudskoj instanci treba donijeti presuda ili druga odluka, vrijeme od tri godine. Ustavni sud je u računanju razumnog roka trajanja sudskog postupka od podnošenja ustavne tužbe, vodio računa o eventualnom doprinosu podnositelja ustavne tužbe duljini postupka, kao i o složenosti sudskog predmeta u konkretnom slučaju. Kada bi Ustavni sud utvrdio da sudski postupak traje, odnosno da je do podnošenja ustavne tužbe trajao nerazumno dugo, donosio je odluku kojom se: prvo ustavna tužba usvaja, drugo naređuje nadležnom sudu da je dužan donijeti odluku u predmetu koji pred njim vodi u određenom roku, koji Ustavni sud najčešće određuje da ne traje dulje od šest mjeseci, treće zbog povrede ustavnog prava na suđenje u razumnom roku u iz članka 29. stavak 1. Ustava dodjeljuje podnositelju ustavne tužbe tzv. pravičnu naknadu u određenom novčanom iznosu koji se prosječno kreće oko 7000 kuna po podnositelju.

⁴⁸ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 64.

Ako bi se sudski postupak, koji je trajao nerazumno dugo, dovršio u vremenu nakon podnošenja ustavne tužbe Ustavni je sud određivao samo iznos tzv. Pravične naknade. Posljednjih godina brigu o smanjenju broja zaostalih predmeta vodio je Vrhovni sud RH, ali proces nije dovršen ni nakon potpisivanja ugovora o pristupanju Europskoj uniji.

6. 5. Primjer ustavne tužbe i statistički podaci o aktivnosti Ustavnog suda

Primjer ustavne tužbe za fizičke osobe

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Trg sv. Marka 4
10000 Zagreb

USTAVNA TUŽBA

na temelju članka 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske
(*"Narodne novine"*, broj 99/99., 29/02., 49/02.-pročišćeni tekst)

I. PODACI O PODNOSITELJIMA USTAVNE TUŽBE

(vidjeti točku 1. Uputa za ispunjavanje obrasca ustavne tužbe)

A. ZA FIZIČKE OSOBE

1. Osobno ime _____

2. JMBG _____

3. Državljanstvo _____

4. Prebivalište *ili* boravište _____

Adresa stanovanja _____

Država _____

(podnositelji koji su upisali prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj ne moraju navoditi državu)

1

II. PODACI O OSPORAVANIM AKTIMA

(vidjeti točku II. Uputa za ispunjavanje obrasca ustavne tužbe)

A. POJEDINAČNI AKT KOJI SE OSPORAVA, A PROTIV KOJEG SU ISCRPLJENA SVA SREDSTVA PRAVNE ZAŠTITE

(vidjeti točku II.A Uputa za ispunjavanje obrasca ustavne tužbe)

15. Naziv akta, donositelj akta, broj/oznaka akta i datum donošenja _____

16. Postupak u kojem je donesen osporeni akt i predmet odlučivanja _____

17. Datum primitka akta _____

Važno: uz ustavnu tužbu obavezno mora biti priložen izvornik ili ovjereni prijepis sudskog akta koji osporavate ustavnom tužbom, te jedna preslika (fotokopija) tog akta (članak 65. stavak 2. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske; članak 91. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Republike Hrvatske).

B. DRUGI POJEDINAČNI AKTI DONESeni U ISTOM PREDMETU KOJI SE TAKODER OSPORAVAJU

(vidjeti točku II.B Uputa za ispunjavanje obrasca ustavne tužbe)

18. *Osporavam i sljedeće pojedinačne akte donesene u istom predmetu:*

a) _____

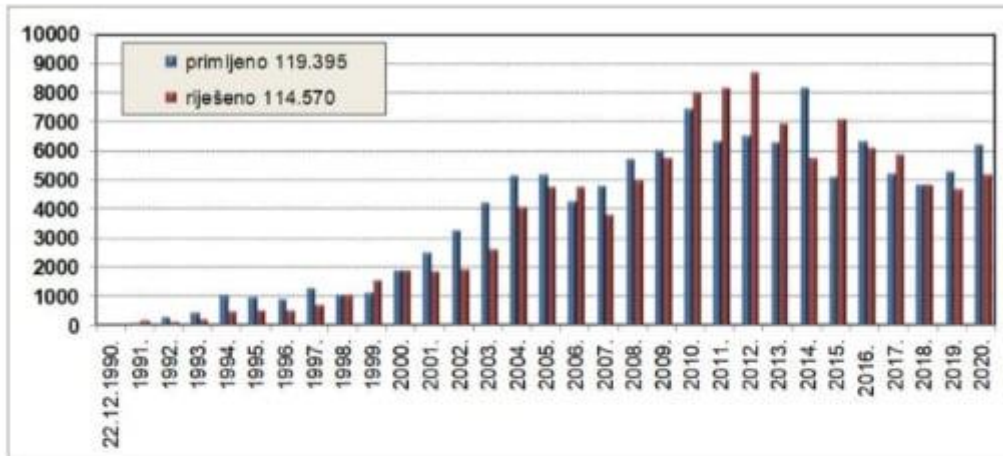
b) _____

c) _____

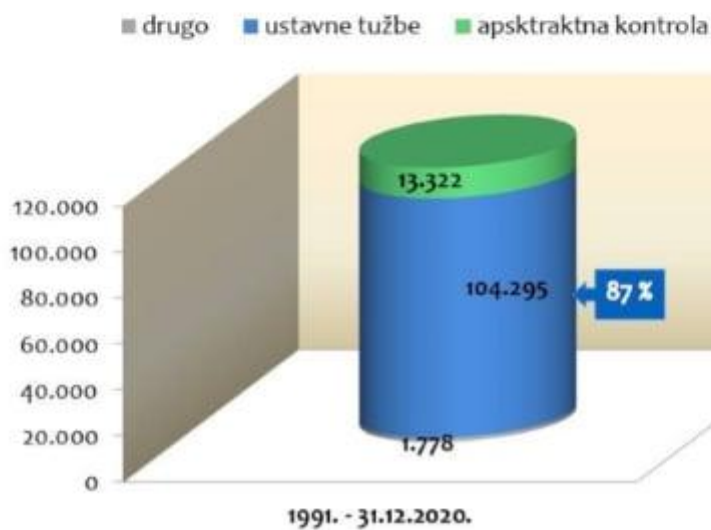
Važno: ako ustavnom tužbom osporavate i druge pojedinačne akte donesene u istom predmetu, obavezno morate priložiti njihove dvije preslike (fotokopije). Za njih ne trebate prilagati izvornike ili ovjereni prijepise.

Primljeni i riješeni predmeti od 1990. – 31.prosinca 2020- godine.

Primljeni / riješeni predmeti 1990. – 31. prosinca 2020.

Primljeni predmeti - struktura

<https://www.usud.hr/hr/statistika> od 9. 5. 2021.

6. 6. Pitanje abortusa– primjer ustavne tužbe

Ustavni sud Republike Hrvatske donio je odluku koja se čekala nepunih 26 godina: „Zabrana abortusa je nedopustiva, nema odgovora na pitanje kada život počinje!“

Prekid trudnoće i dalje će se moći obavljati u svim hrvatskim bolnicama. To je glavni epilog odluke Ustavnog suda koju je Hrvatska javnost čekala punih 26 godina, a kojom je ovo tijelo odbilo zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o pobačaju iz 1979. kojega je 1991. podnijela udruga Hrvatski pokret za život i obitelj.

- Ne prihvaćaju se prijedlozi za ocjenu ustavnosti, a Saboru se nalaže da u roku od dvije godine donese novi zakon – objavio je na konferenciji za novinare predsjednik Ustavnog suda **Miroslav Šeparović**, koji je podsjetio da ustav gotovo nijedne zemlje članice Europske unije ne priznaje pravo na zaštitu prije rođenja.

Predsjednik Ustavnog suda utvrdio je da pitanje kad počinje život nije za Ustavni sud:
- Ustavni sud ima odgovoriti samo na pitanja o zakonodavstvu. U suglasnosti s Ustavom je zakonodavno rješenje o pobačaju do isteka 10 tjedna trudnoće, a nakon toga samo uz suglasnost nadležnog tijela, ako se utvrdi da se na drugi način ne može osigurati zdravlje žene, ako će dijete biti rođeno s teškim tjelesnim manama ili ako je dijete začeto uslijed teških kaznenih djela – istaknuo je Šeparović, napominjući da je Ustavni sud ocijenio da postojeće zakonodavno rješenje nije poremetilo ravnotežu između prava žene i zaštite javnog interesa nerođenog bića koju Ustav jamči.

Naložilo se Saboru da donese novi zakon zbor zastarjelosti ovog zakona, koji je potrebno osuvremeniti. U njemu se moraju odrediti i edukativne i preventivne mjere, tako da pobačaj bude izuzetak – ustvrdio je predsjednik suda. Odluka je donesena velikom većinom glasova sudaca Ustavnog suda.⁴⁹

⁴⁹ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_03_25_564.html od 10. 5. 2021.

NN 25/2017 (20.3.2017.), Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-I-60/1991 i dr. od 21. veljače 2017. i Izdvojeno mišljenje

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

564

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Miroslav Šeparović, predsjednik, te suci Andrej Abramović, Ingrid Antičević-Marinović, Mato Arlović, Snježana Bagić, Branko Brkić, Mario Jelušić, Lovorka Kušan, Josip Leko, Davorin Mlakar, Rajko Mlinarić, Antun Palarić i Miroslav Šumanović, rješavajući o prijedlozima za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.), na sjednici održanoj 21. veljače 2017. donio je

RJEŠENJE

I. Ne prihvaćaju se prijedlozi za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom Zakona o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece (»Narodne novine« broj 18/78., 31/86., 47/89. i 88/09.).

II. Nalaže se Hrvatskom saboru da u roku od dvije (2) godine donese novi zakon u skladu s utvrđenjima Ustavnog suda iz točaka 49. i 50. obrazloženja ovog rješenja.

III. Ovo rješenje objavit će se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Zakon o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece donijelo je 21. travnja 1978. nadležno vijeće Sabora Socijalističke Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: SRH), a objavljen je u »Narodnim novinama« broj 18 od 4. svibnja 1978.

Zakon o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece izmijenjen je tri puta, i to:

- člankom 40. Zakona o izmjenama zakona kojima su određene novčane kazne za privredne prijestupe i prekršaje (»Narodne novine« broj 31/86.);
- člankom 58. Zakona o izmjenama i dopunama zakona kojima su određene novčane kazne za privredne prijestupe i prekršaje (»Narodne novine« broj 47/89.);
- člankom 56. Zakona o medicinskoj oplodnji (»Narodne novine« broj 88/09.).

50

⁵⁰ Suglasnost zakona s Ustavom Republike Hrvatske, NN 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10., 5/14. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_03_25_564.html od 11. 5. 2021.

U trenutku donošenja ovog rješenja na snazi je Zakon o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece s izmjenama (»Narodne novine« broj 18/78., 31/86., 47/89. i 88/09.; u daljnjem tekstu: Zakon).

1.1. Prijedloge za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti Zakona s Ustavom podnijeli su:

- Nike Karabaić iz Rijeke i Antun Lisec iz Vetova (predmet broj: U-I-60/1991);
- Hrvatski pokret za život i obitelj iz Zagreba, koji je u vrijeme podnošenja prijedloga zastupala predsjednica Ružica Čavar, a sada zastupa predsjednica Katarina Kovačević, koju od 14. listopada 2016. zastupa punomoćnik mr. sc. Marijo Vojvodić, odvjetnik u Ogulinu (predmet broj: U-I-94/1991); 12. i 20. prosinca 2016. predlagatelj je dostavio (obimne) dopune prijedloga;
- Hrvatski katolički zbor »MI« iz Zagreba, koji zastupa glavni tajnik dr. sc. Ante Vukasović (predmet broj: U-I-173/1995);
- Stjepan Herceg, odvjetnik u Zagrebu (predmet broj: U-I-39/2008); iako je taj predlagatelj nakon podnošenja prijedloga preminuo, Ustavni sud je, s obzirom na to da je riječ o predmetu apstraktne ustavnosudske kontrole te da je osporeni Zakon i dalje na snazi, osnovanost navoda iz njegovog prijedloga razmotrio zajedno s prijedlozima ostalih predlagatelja;
- Udruga »U ime obitelji« iz Zagreba, koju zastupa predsjednica dr. Željka Markić (predmet broj: U-I-5089/2016);
- Saša Čajić iz Zagreba (predmet broj: U-I-5639/2016);
- Daniel Majer iz Požege (predmet broj: U-I-5807/2016).

2. Tijekom postupka Ustavni sud zatražio je i zaprimio sljedeća stručna i znanstvena mišljenja:

- Katedre za obiteljsko pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 14. ožujka 2008.;
- Katedre za obiteljsko pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu od 14. ožujka 2008.;
- Katedre za obiteljsko pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci od 12. svibnja 2008.;
- Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Teologije u Rijeci od 21. travnja 2008.;
- Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 25. travnja 2008.;
- prof. dr. sc. Biljane Kostadinov s Katedre za ustavno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 29. studenoga 2016.

Stručno mišljenje zatraženo je 24. siječnja 2008. i od Katedre za obiteljsko pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, koja ga nije dostavila.

[2]

Ustavni sud utvrđuje da je u suglasnosti s Ustavom zakonodavno rješenje prema kojem se prekid trudnoće može obaviti na zahtjev žene do isteka 10. tjedna trudnoće (a nakon toga, u suglasnosti nadležnog tijela, samo ako se na temelju medicinskih indikacija utvrdi da se na drugi način ne može spasiti život ili otkloniti narušavanje zdravlja žene za vrijeme trudnoće, porođaja ili poslije porođaja, ako se može očekivati da će se dijete roditi s teškim tjelesnim ili duševnim manama, kad je do začeca došlo u vezi s izvršenjem određenih kaznenih djela, odnosno kada prijeti neposredna opasnost za život ili zdravlje trudne žene ili ako je prekid trudnoće već započet.

Stoga, Ustavni sud ocjenjuje da osporeno zakonodavno rješenje nije poremetilo pravednu ravnotežu između ustavnog prava žene na privatnost (članak 35. Ustava) i slobodu i osobnost (članak 22. Ustava), s jedne strane, i javnog interesa zaštite života nerođenih bića koju Ustav jamči kao Ustavom zaštićenu vrijednost s druge strane.⁵¹

6. 7. Razlozi za odbacivanjem ustavne tužbe

O ustavnoj tužbi odlučuje vijeće sastavljeno od šest sudaca. Vijeće sastavljeno od troje sudaca odlučuje o ustavnim tužbama kada ne postoje postupovne pretpostavke za odlučivanje (nepravodobnost, neovlaštenost na podnošenje ustavne tužbe, nedopuštenost i dr.). Vijeće može odlučivati samo jednoglasno i u punom sastavu. Ako se u vijeću ne postigne jednoglasnost ili ako vijeće smatra da predmet ustavne tužbe ima širi značaj, o ustavnoj tužbi odlučit će sjednica Ustavnog suda.⁵²

⁵¹ Ustav Republike Hrvatske, članak 21.

⁵² Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 68.

Ustavni će sud rješenjem odbaciti ustavnu tužbu u slučaju ako se utvrdi da nije nadležan, ili ako je ustavna tužba nepravodobna, nepotpuna, nerazumljiva ili nedopuštena. Razlozi za nedopuštenost ustavne tužbe:

- ako nije iscrpljen dopušteni pravni put,
 - ako podnositelj tužbe u prethodnom postupku nije koristio dopušteno pravno sredstvo,
- ako je tužbu podnijela osoba koja nije ovlaštena za njezino podnošenje,
 - ako je tužbu donijela pravna osoba koja ne može biti nositelj ustavnih prava.

7. POLITIČKI UTJECAJ USTAVNOG SUDA

Nekoliko je načina na koje Ustavni sudovi mogu uspješno utjecati na politički proces, a to su:

- štite prava oporbe, to jest parlamentarne manjine, te time olakšavaju oporbi da vladajuću većinu zadržava u granicama ustavnih ovlasti,
- štite prava manjina, etničkih, vjerskih, socijalnih i političkih, i time nadoknađuju njihovu slabu zastupljenost u politički odlučujućim tijelima,
- nadziru djelotvornost i kakvoću zakona, te tako pridonose racionalizaciji procesa odlučivanja i uvelike mogu smanjiti destruktivni potencijal političkih sukoba i u stanovitoj mjeri ispravljati odstupanja kojima su sklone velike stranke ili moćne koalicije,
- djeluju kao zaštitnici ustavnih načela o odgovornosti izvršne vlasti koja danas dominira svim modernim političkim sustavima, bez obzira na ustrojstvo državne vlasti,
- njihovo djelovanje pridonosi jačanju pravne svijesti građana i općenito primjeni ustavnih načela u zakonodavstvu i životu.

8. ZAKLJUČAK

Ustavni sud Republike Hrvatske je institucija koja je utemeljena na Ustavu Republike Hrvatske (koji je ujedno i najviši pravni akt u Republici Hrvatskoj) te na Ustavnom zakonu o Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Glavna zadaća Ustavnog suda je nadziranje ustavnosti zakona, a njegovo djelovanje odnosno sjednice i javne rasprave mogu biti otvorene za javnost, ali se tako isto mogu isključiti za javnost u određenim situacijama. Djelokrug suda određen je Ustavom i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu te se ne mogu proširivati ostalim zakonima, a prema ustavu djelokrug Ustavnog suda se dijeli na osnovni djelokrug i na ostale nadležnosti. Sjedište Ustavnog suda nalazi se u Zagrebu i sastoji se od predsjednika suda i 12 sudaca. Akti koje Ustavni sud donosi su rješenja i odluke. Odluke se donose o meritumu stvari o kojima sud izjašnjava, a dok se rješenje donosi u svim ostalim slučajevima.

Ustavna tužba je sredstvo zaštite Ustavom zajamčenih ljudskih prava i temeljnih sloboda od strane posebnog tijela koje izvan sustava redovnog i specijaliziranog pravosuđa, štiti temelje ustavnog sustava demokratske države, utemeljene na vladavini prava, kao što su ljudska prava i temeljne slobode, ali i nadzor nad ustavnošću zakona i drugih propisa. Pravo na podnošenje ustavne tužbe ima svaki hrvatski državljanin i stranac, bez obzira da li se radi o pravnoj ili fizičkoj osobi. Iako redovni sudovi i druge državne institucije brinu o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, ustavna tužba dolazi kao krajnje sredstvo u slučaju da te institucije ne ispune svoju zadaću ili bi njihovo interveniranje bilo zakašnjelo u zaštiti povrijeđenih sloboda i prava. Ustavna tužba je iznimno pravno sredstvo, što znači da drugi pravni put mora biti iscrpljen kako bi ju se moglo podnijeti.

Pitanje: Da li nam je uopće potreban Ustavni sud u Republici Hrvatskoj te zašto nam je potreban? Moje osobno mišljenje o Ustavnom sudu u Republici Hrvatskoj je da je jako potrebna i korisna „četvrta vlast“ odnosno institucija čiji je položaj određen osnovnom zadaćom, kontrolom zakona i podzakonskih akata, zaštitom ustavnih prava, a što je najvažnije vrši zaštitu na temeljnoj ljudskoj slobodi. Vršeći svoju ustavnu zadaću, Ustavni sud je dosada u nizu odluka tumačio sadržaj pojedinih odredaba Ustava. Pri tome, među najznačajnije interpretacije Ustava zasigurno se ubrajaju one učinjene u odnosu na sadržaj načela vladavine prava i načela diobe vlasti, a praksa Ustavnog suda pokazuje da je dao i tumačenje ustavnih jamstava u postupcima individualne ustavne kontrole.

Najopsežnija nadležnost Ustavnog suda Republike Hrvatske je upravo provedba konkretne kontrole pojedinačnih akata tijela upravne i javne vlasti, uključujući presude sudova, pa odlučivanje o ustavnim tužbama obuhvaća oko 85 % predmeta iz njegove nadležnosti.

LITERATURA

- Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske , NN 99/99, 29/02, 49/02.
- Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14
- Smerdel B., Ustavno uređenje europske Hrvatske, Narodne novine, Zagreb, lipanj 2013.
- Smerdel B., Sokol, S., Ustavno pravo, Narodne novine, Zagreb, srpanj 2009.
- Bačić A., Ustavno pravo Republike Hrvatske, Pravni fakultet sveučilišta u Splitu, Split, 2006.
- Crnić J. Vladavina Ustava: zaštita sloboda i prava čovjeka i građanina

- <https://www.zakon.hr/z/137/Ustavni-zakon-o-Ustavnom-sudu-Republike-Hrvatske> od 2.5.2021.
- <https://www.google.com/search?q=razlika+izme%C4%91u+europskog+i+ameri%C4%8Dkog+modela+ustavnosti&sxsrf> 2. 5. 2021.
- <https://www.usud.hr/hr/ustav-rh> od 3. 5. 2021.
- <https://www.usud.hr/hr/povijest-razvitak-hrvatskog-ustavnog-sudovanja> od 4. 5. 2021.
- <https://www.usud.hr/hr/temeljni-pravni-akti> od 7. 5. 2021.
- <https://www.google.com/search?q=primjer+ustavne+tu%C5%BEbe+za+fizi%C4%87ke+osobe&tbm=isch&ved=2ahUKE> od 9. 5. 2021.
- https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_03_25_564.html od 10. 5. 2021.